

Muistio

24.11.2021

VN/4507/2021
VN/4507/2021-MMM-144

MUISTIO - Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU) -työryhmän kokous 24.11.2021

Aika: 24.11.2021 klo 13-16

Paikka: Etäyhteyksin

Läsnä: Jaana Kaipainen (pj), MMM
Satu Rantala, MMM
Kristiina Lång, Luke
Bettina Lemström, TEM
Birgitta Vainio-Mattila, MMM (15.02 asti)
Tatu Torniaainen, MMM (13.25-15.23)
Saara Jääskeläinen, LVM (15.07 asti)
Tuomo Kalliokoski, YM
Riikka Knaapi, MMM (15.02 asti)
Jaakko Nippala, MMM
Heli Peltola, UEF
Tia-Maria Virtanen, MMM
Joel Järvinen (siht.), MMM
Anna Salminen (siht.), MMM (14.45 asti)
Ansa Palojärvi (siht.), Luke

Asiantuntijavieraat:

Lotta Heikkonen, MMM
Tarja Tuomainen, Luke (13.45-15.06)
Liisa Maanavilja, Luke (13.58-15.06)
Erika Keppola, MMM
Aino Assmuth, Luke (15.06 asti)
Henrik Wejberg, Luke (13:45 asti)
Antti Miettinen, Luke (15.07 asti)
Jussi Lintunen, Luke (alkaen 13:45 asti)
Kauko Koikkalainen, Luke (15.06 asti)

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Hallituskatu 3 A
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.mmm@gov.fi

1. Kokouksen avaus ja edellisen kokouksen pöytäkirja

Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 13.00. Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

2. Metsäkatohankkeen ohjausryhmä

Henrik Wejberg Lukesta kertoi peltokauppa-aineiston alueellisista tuloksista ja maankäyttömuutosmaksun vaikutuksista pellonraivaukseen. Tyypillisesti pellon ostaminen vaatii enemmän pääomaa kuin raivaus, vuokrauksessa painaa sopimusten epävarmuus, ja peltolohkojen pirstaleisuus lisää kustannuksia. Pohjois-Savossa ja Pohjanmaalla peltoa on tarjolla kohtuullisesti, jolloin mahdollisen raivausmaksun vaikutus olisi alueita verratessa pienempi. Lapissa ja Kainuussa viljely- ja etäisyyshaitta korostuvat ja maankäyttömuutosmaksun kustannusvaikutus olisi puolestaan korkeampi. Kainuussa, Lapissa ja Pohjois-Savossa kauppahinnat ovat olleet alhaisempia raivauskustannuksiin nähden, Pohjanmaalla korkeampia kuin raivauskustannukset. Pohjanmaan eri alueilla ja Pohjois-Savossa on keskimäärin hyvin saatavilla peltoja läheltäkin, Kainuussa ja Lapissa sopeutuminen olisi peltojen saatavuuden näkökulmasta haastavampaa. Yksittäisille tiloille voi olla haastavaa laajentua ilman raivauksesta tulevaa pinta-alaa alueesta riippumatta. Pienikin raivausmaksu ehkäisisi tehokkaasti raivaukseen, tehden siitä kannattamattomampaa ostamiseen tai vuokraukseen nähden. Maksun suuruuden määrittely on vielä hankkeessa, kuten se, olisiko raivausmaksu lopulta tavoiteltava ohjauskeino. Työssä tullaan tarkastelemaan myös muun yhdyskuntarakentamisen näkökulmaa ja vertailemaan, minkä suuruista maksua siellä vaadittaisiin, jotta vaikuttavuus olisi vastaavanlainen.

Keskustelussa tuotiin esiin myös maapankkitoiminta mahdollisena ratkaisuna. Lisäksi todettiin, että vaihtoehtoisia keinoja voisivat olla muun muassa tilusjärjestelyt. Esiin tuotiin myös aavistusraivausten mahdollisuus ja vaikutukset.

Myös EU:n globaalia metsäkatoa ehkäisevällä aloitteella todettiin olevan suora kytkös raivauskysymykseen. Tornainen kertoi lyhyesti viikko sitten julkaistusta komission lakiehdotuksesta, jonka tavoitteena on estää metsäkatoalueilla tuotettujen tuotteiden pääsy markkinoille. Toimenpiteet tulevat koskemaan myös EU-maita. Tarkastelu on tuotekohtaista koskien muun muassa nautakarjaa (rehu, liha, nahka). Voimaantulo vuodeksi esitetään vuotta 2021, jonka jälkeen tuotetut tuotteet olisivat rajoitteiden piirissä. Markkinoille eivät kelpaisi raivioilla tuotetut tuotteet, eikä raivioilta korjattu puu. Vastuu tuotteen markkinakelpoisuuden osoittamisesta tulisi toimijalle, ja menettely vastaisi siten laittomien hakkuiden menettelyä. Poikkeuksien mahdollisuutta pidettiin epätodennäköisenä, markkinoilla arvioitiin nähtävän vaikutuksia vielä lainsäädännön valmistumista nopeammin. Todettiin, että Suomi on ainoita länsimaita, jossa peltoja vielä saadaan raivata.

Hanke on edennyt aikataulussa ja alustavia tuloksia on tarkoitus esitellä joulukuun kokouksessa painottuen maankäyttömuutosmaksuihin. Vaihtoehtoisten keinojen tarkastelu ja muun yhdyskuntarakentamisen osuus valmistuisi alkuvuodesta. Loppuraportin luonnos on tarkoituksena tuoda vuoden ensimmäiseen kokoukseen, ja se olisi valmis helmikuussa, Nostettiin esiin myös ajatus hankkeen viestinnästä vuoden alussa, johon palataan tarkemmin. Puheenjohtaja nosti myös esiin kytkökset maankäyttö- ja rakennuslain päivitykseen ja EU:n maaperästrategiaan (YM, SYKE).

3. HIISI-hanke, WEM- ja WAM-skenaarioiden tulokset

Tuomainen kertoi maankäytön, maankäytön muutosten ja metsätalouden skenaarioista (LULUCF).

Perusskenaariossa on huomioitu 31.12.2019 mennessä jo päätetyt politiikkatoimet, ja skenaario osoittaa nykytoimien vaikutukset. Poliittikkaskenaariossa lisäksi tämän jälkeen suunnitellut politiikkatoimet, vähähiilitiekartat ja tutkijoiden arviot. Poliittikkaskenaarion tavoitteeksi asetettu vähintään 3 Mt-CO₂ suuruinen vuotuinen vaikutus vuoteen 2035 mennessä. Oletuksena metsäteollisuuden tuotannon kehityksen pysyminen samana molemmissa skenaarioissa. WAM merkittävä kasvunlisäys metsissä on saatu aikaan kivennäis- ja turvemaametsien kasvulannoituksella, poliittikkaskenaarion tavoitetasona on ollut 150 000 ha/v. Vuonna 2035 LULUCF-sektorin nettonielu on WAM-skenaariion mukaan 5,1 milj. t CO₂-ekv.

Keskustelussa tuotiin esiin lannoituspinta-alaan liittyvät epävarmuudet, muun muassa biodiversiteetti vaikutusten huomioiminen. Esiin nostettiin myös selvityksessä käytetyn MELA-laskennan ja kasvihuonekaasulaskennassa käytettävien menetelmien eroavaisuudet. Nostettiin esille tarve tarkentaa arvioita suunnitelmaan liittyvistä epävarmuuksista ja mahdollinen tarve erilliselivitykselle epävarmuuksista. Maankäytön muutoksiin ja metsäkatoaloitteeseen kytkeytyen todettiin, että aineistosta on laskettavissa myös esimerkiksi karjatalouteen kytkeytyvän pellon raivauksen pinta-alaosuus. Myös Hiilestä kiinni –kokonaisuuden tieto-ohjelman ja TI-ohjelman hankkeissa tuotetaan tietoa maankäytön muutoksista ja niiden seurannasta. Keskusteltiin laskelmien aikajänteestä, Lukella mahdollisuus tuottaa laskelmat myös vuoteen 2050.

Maanavilja kertoi maatalouden WEM- ja WAM-skenaarioista. WAM-skenaarion lähtökohtina on ollut kesällä arvioidun kansallisen CAP27-suunnitelmaluonnoksen mukaisten toimenpiteiden vaikutus vuodesta 2023 alkaen (raivauksen rajoittaminen, kerääjä-, ja maanparannuskasvit, nurmien ja kesantojen tuet, sääätösaloitus ja kosteikat). Lisäksi tarkastelussa on tutkijoiden arvioiden rinnalla huomioitu joustoalueiden metsitystuen vaikutus, ILMAVA-hankkeen tulokset sekä tuottajajärjestöjen vähähiilitiekartta. Maanavilja esitteli WAM-skenaariossa toimet koskien maankäytön muutoksia, peltojen käyttöä (turvemaiden viljely märkänä ja kivennäismaiden hiilen sitominen) ja täsmäviljelyn ja lypsylehmiä metaanituotoksen vähentämistä. Raportissa on eritelty CAP:in kautta tulevat toimet ja niiden rinnalla HIISI-WAM-lisätoimet, jotka ovat osin uusia ja osin CAP-toimia tehostavia. WAM-skenaarion toimenpiteiden päästövähennykset painottuvat maankäyttösektorille ja ennen kaikkea turvemaille. Skenaarioon sisältyy myös pellonraivausta rajoittavia toimia.

Seurantaryhmässä keskusteltiin kosteikkoviljelystä toimenpiteenä. Todettiin, että kosteikkoviljelyä, erilaisia tuotantotapoja ja markkinoita tutkitaan parhaillaan. Markkinoiden kehitystä on haastava ennustaa, mutta jo valmiiksi tutuilla kasvilajeilla on mahdollista edistää kosteikkoviljelyä. Keskustelussa tuotiin lisäksi esille kysymys ravinnehuuhtoutumamääristä vedenpinnan nostamiseen liittyen, tarkemman tiedon saaminen aiheesta vaatisi perehtymistä tutkimuskirjallisuuteen. Vedenpuhdistustoimet ovat tärkeä huomioida.

4. Muut asiat

a. Alueellisten dialogien yhteenveto

Alueellisten dialogien yhteenveto ei ole valmistunut vielä. Asiaan palataan seuraavassa kokouksessa.

b. Päivitetty työsuunnitelma

Puheenjohtaja kertoi, että MISU:n aikataulussa ollaan myöhässä ja uuteen aikataulusuunnitelmaan palataan ensi kokouksessa tarkemmin. SOVA-hankkeen ja PTT:n kustannusarvioselvityksen tulokset ovat käytettävissä joulukuussa. SOVA-hankkeeseen liittyen järjestetään työpaja 7.12. klo 13-15 ja ideoita mahdollisista kutsuttavista osallistujista voi lähettää Virtaselle.

c. Suunnitelman päivitetty sisällysluettelo ja kirjoitustyö

Puheenjohtaja esitteli MISU:n alustavan sisällysluettelon rakenteen. Mahdollisia lisäkommentteja sisällysluettelon rakenteeseen otetaan mielellään vastaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Puheenjohtaja kertoi, että kirjoitustyö on aloitettu ja sitä edistetään.

d. Seuraavat kokoukset

Seuraava MISU-seurantaryhmän kokous järjestetään 15.12.2021. On ehdotettu, että Hiilestä kiinni tieto-ohjelman yhteistyöryhmälle järjestettäisiin työpaja, jossa työstitäisiin MISU:n toimenpiteiden ja asetettujen tavoitteiden seurantaan liittyviä kysymyksiä. Seurantaryhmälle kerrottiin, että HIISI-hankkeen raportti ilmestyy 1.12.2021 ja siitä julkaistaan lehdistötiedote.

5. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.32.